

“Occident està en guerra amb nosaltres”

El president bielorús, Alexander Lukaixenko, conversa sobre la seua complexa relació amb la Unió Europea i l'OTAN, sobre la resistència de Moscou a la unió de Rússia i Bielorússia, al mateix temps que jutja les protestes de l'oposició al seu país.

Senyor president, des d'un punt de vista geogràfic, Bielorússia es troba al bell mig d'Europa; políticament, però, fa ja molt de temps que està situada al marge del continent. Ara mateix, l'ampliació de la Unió Europea està si cau no cau; a partir de maig també en seran membres els seus veïns bàltics i Polònia. Què significa per a vostè que l'Europa occidental comence directament davant de la porta de casa?

—L'ampliació de la Unió té avantatges i desavantatges, depèn de com es desenvolupen les relacions. Podem negociar com cal els uns amb els altres, no sols amb els nous membres: els aranzels i els impostos són més baixos a Occident. Si resulteu tan democràtics i lliures com esteu sempre proclamant, si les mercaderies, la mà d'obra i el capital es poden moure de veritat lliurement, en resultaran uns bons dividends per a tothom.

—Cap motiu de preocupació, doncs?

—La Unió Europea fins ara ha estat una institució molt encapsulada, políticament i econòmicament. Més tancada encara que el nostre sistema soviètic, que criticàveu amb tanta acritud. Sempre que hem pogut produir objectes d'alta qualitat a un preu una mica més baix que el vostre habitual (fils i tèxtils, per exemple), de seguida heu tancat els vostres mercats. Fem nosaltres el mateix amb les mercaderies occidentals que arriben a Bielorússia?

—La UE té menys por de les vostres mercaderies que de l'onada de refugiats que voleu deixar passar a l'Europa occi-

dental. Heu amenaçat a no voler salvaguardar les fronteres amb Polònia, Lituània i Letònia a partir de maig del 2004.

—En primer lloc, es tracta de refugiats il·legals i, en segon lloc, a nosaltres ens resulta molt car mantenir-los al nostre territori. Ara com ara, com que hem tancat la frontera occidental, tal com vam prometre als europeus occidentals, hi ha més de 200.000 refugiats a casa nostra. Més de 200 il·legals són aturats cada dia a les fronteres bàltiques.

—La qüestió dels refugiats, si en són tants, l'hauria d'aclarir amb els països de procedència.

—Des d'Occident, heu bombardejat Afganistan fins a reduir-lo a cendres; ara, carregueu amb les conseqüències: el nombre de refugiats afganesos s'ha triplicat, la producció de drogues ha augmentat 2,5 vegades. Vosaltres ho heu provocat i ara haureu de mirar que tota aquesta immundícia no inunde el vostre territori. En lloc d'agrair el que fem per vosaltres, Occident practica una brutal guerra política i diplomàtica contra Bielorússia.

—Això sona tan militant com els vostres periòdics sobre l'ampliació de l'OTAN, segons els quals a la frontera bielorussa ja es trobarien els “esclaus de la guerra”. No és estrany que un terç dels bielorussos considere l'OTAN un perill. Per què aquesta demonització?

—Nosaltres, com la resta de repúbliques exsoviètiques, considerem l'OTAN una institució completament superficial, no un enemic. Ara, Occident va prometre que si retiràvem les

tropes soviètiques de Polònia, l'RDA, Hongria i Txecoslovàquia, i abolíem així el Tractat de Varsòvia, ells dissoldrien l'OTAN, atès que ja no hi hauria cap motiu perquè existira. Nosaltres ho vam fer, però l'OTAN continua existint igualment. Ara fins i tot s'està expandint cap a l'est. Per què? Aquesta és una qüestió que colpeix russos, bielorrussos i ucraïnesos.

—Mai no hi hagué, negre sobre blanc, una promesa d'aquesta mena. A més a més, no pot comparar l'OTAN actual amb la del temps de la guerra freda.

—Era una promesa. La qüestió és per què no l'han acomplerta, sobretot el polítics alemanys que van aconseguir la reunificació. Nosaltres vam destruir la nostra estructura militar més forta; vosaltres, en canvi, equipeu els nous membres de l'OTAN amb nova tecnologia. Alemanya, per exemple, ven caces a Polònia. Occident té por de nosaltres? Mai no hem iniciat una guerra, ni la iniciarem.

—Ningú els té por. Però vostè no deixa d'esborronar Occident; per exemple, l'octubre del 2002 amb la pràcticament expulsió de la missió de l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE), dirigida per l'alemany Hans-Georg Wieck. Va dir d'ell que formava "combatents que durant el dia vigilen les eleccions i per la nit trauen el fusell de sota del llit".

—Jo no he dit mai això. D'entrada, no crec que Wieck, amb els seus més de 70 anys, pugui empunyar cap fusell. Ell ja no hi és, però ens hem decidit de nou per un alemany: el diplomàtic Eberhard Heyken. Mai no hem expulsat l'OSCE de Bielorússia.

—Senzillament, no va renovar els visats dels anteriors col·laboradors.

—La missió sempre s'ha trobat aquí, tot i que sabem clarament quina política persegueix.

—Veu la seua tasca com una intromissió en els afers interns?

—En el cas de Wieck era així. Anava pel carrer fent propaganda contra l'ordre local. L'OSCE se les donava de ser l'essència de l'oposició en les eleccions presidencials i va rebre una derrota com a casa; tampoc no va funcionar l'amenaça de l'escenari iu-

goslau. Després d'un fracàs així s'ha de respirar una mica i, potser, reflexionar. Heyken és més aviat un pragmàtic.

—Sembla palès que no li agraden les organitzacions internacionals, com ara l'OSCE. Bielorússia tampoc no es troba en la coalició internacional contra el terrorisme. Els EUA fins i tot us retrauen haver proporcionat en secret armes a l'antic règim de Saddam Hussein.

—Heu trobat les nostres armes a l'Iraq? És clar que no, però Alemanya, França i, fins i tot, els Estats Units, sí que li'n van subministrar.

—Amb tot, sí que tenia bones relacions amb Saddam. L'expresident de Iugoslàvia, Slobodan Milosevic, també era amic vostre. Això per a Occident resulta sospitos.

—Teníem unes relacions excel·lents amb el poble iugoslau i l'iraquí.

—No parlem dels pobles, sinó de persones ben concretes.

—Aquestes persones eren els meus col·legues, de la mateixa manera que eren col·legues del senyor Schröder o del senyor Blair. Si això agrada o deixa d'agradar... Eren caps d'estat. No vaig coincidir amb Saddam Hussein ni una sola vegada i vaig conèixer Milosevic en una visita oficial al seu país. Si vostè, a això, li vol dir amistat... Per favor! Pel que fa a l'Iraq, vam participar en el programa "Petroli per aliments", vam subministrar tècnica civil, aliments i equipament mèdic.

—Es diu que vostè va oferir asil a Saddam els dies anteriors a la guerra.

—Tot és infundat. Mai no he ofert una cosa així. Sabia que Saddam no és el tipus de persona que abandona el seu país, que hi romandria fins al darrer dels seus dies. I bé, qui tenia raó? Doncs jo.

—Tornant a Europa. La majoria dels bielorrussos no vol entrar en la Unió Europea, sinó unificar-se amb Rússia. Com va la seua tan anunciada unió amb Moscou? Durant anys ha censurat el Kremlin per torpedinar el projecte; ara el frena vostè mateix advertint del domini de la gran Rússia.

—Els que abans frenaven aquest procés d'unificació són els mateixos que el frenen ara: són les mateixes

persones de l'elit política de Moscou que estan en contra d'una unió basada en un principi d'igualtat de drets, igual que passa en la UE.

—Però què pot decidir l'elit russa sense els dirigents estatals?

—Pot influir en el número u. I, segons sembla, el número u no prendrà cap decisió sota aquesta pressió. Des de Moscou ens ofereixen constantment projectes nous, com ara la unió monetària, en comptes de respectar el tracte que van acordar fa temps...

—Es refereix al conveni a què va arribar amb Borís Ieltsin...

—...Que acaba de ser ratificat per Vladímir Putin. En aquest es pot llegir perfectament quin és el nostre procediment.

—Per què no va endavant la unió?

—Sembla que a Moscou molts miren només pels seus interessos. Nosaltres, per contra, partint dels principis clàssics d'una unió: igualtat de drets per a tots dos. No es tracta que la gran Rússia i la petita Bielorússia posen en comú totes les seues riqueses i facen meitat i meitat. En moltes qüestions, però, tots dos vots han de pesar el mateix.

—Està parlant de la unió monetària i del dret de veto?

—En qualsevol cas, el que no ha de pensar ningú és que s'aturarà el procés d'unificació. Al contrari, va vent en popa.

—La moneda, segons Moscou, hauria d'existir ja pel gener del 2004.

—Arribarà tan bon punt s'hi creen les condicions adequades, és a dir, una normativa duanera unitària i igualtat de drets per a empresaris i ciutadans. Per què vol Rússia passar l'arada davant dels bous? La resposta està clara: amb el ruble rus com a moneda comuna nosaltres dependríem de Moscou. Això no pot ser.

—Putin i vostè han creuat paraules molt dures. El cap del Kremlin li ha retret que volia una unió amb la fórmula de l'enfonsada URSS. Vostè li va dir que ni a Stalin se li havia acudit adherir Bielorússia a l'imperi d'aquesta manera.

—No vull cap estructura com l'antiga Unió Soviètica. Sóc realista, seria impossible. Però vull conservar les

millors experiències soviètiques. Durant algun temps, Putin va defensar la posició d'una mera adhesió i jo hi vaig reaccionar en sec: ni Stalin ni Lenin es van atrevir a una cosa així.

—Ara estan apareixent a Moscou llibres que el presenten com un tirà, el règim del qual ha de ser eliminat. No tem que Rússia mire d'enderrocar-lo amb una quinta columna a Minsk?

—No en tinc notícia, d'això. Però les vostres paraules em fan pensar. Rússia té moltes cares. Aquests llibres no han de significar que al darrere hi haja un reflex dels serveis secrets o, per exemple, de Putin.

—El comitè dels drets humans de l'ONU i el Consell d'Europa li retreu que continue impedit un procés democràtic. Continueu tancant diaris perquè suposadament havien ofès el president.

—Jo no he tancat cap diari.

—Vostè no. Per a això té el ministre d'Informació i els seus mètodes específics: la retirada de llicència, impediments per a l'impremta, control policial...

—Que al vostre país no es tanquen els periòdics quan infringeixen les lleis?

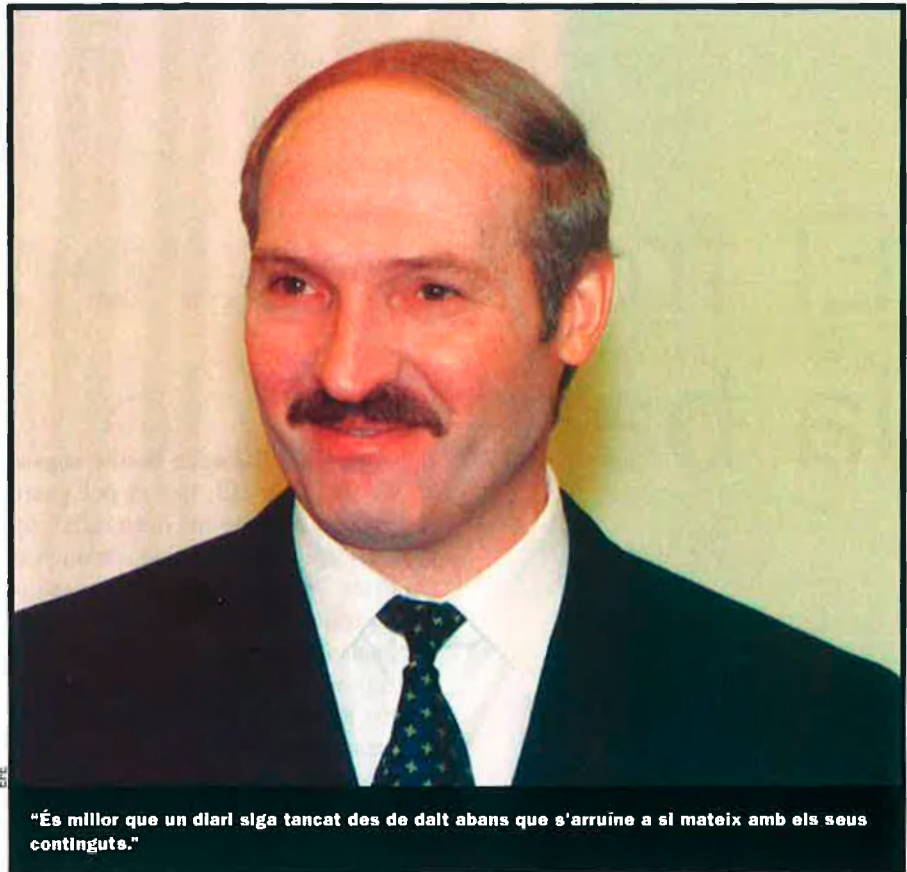
—Compareixen davant del Consell de Premsa.

—Escolteu: també als Estats Units han fet passar per l'adreçador els mitjans que no donaven la seua imatge de la guerra de l'Iraq. I soldats nord-americans van assassinar periodistes a l'Iraq, i no sempre per casualitat.

—Estem parlant de la pacífica Europa, no de la postguerra a l'Iraq.

—Aquests diaris bielorrussos de què parlem han estat tancats per ordre judicial. Nosaltres no tanquem cap diari si aquest no ho vol. Ara bé, és millor que un diari siga tancat des de dalt abans que s'arruïne a si mateix amb els seus continguts.

—Les iniciatives ciutadanes denuncien moltes traves quan intenten aclarir el destí de prominents adversaris de Lukaixenko. Fa quatre anys van desaparèixer l'exviceministre Víktor Gontstxar i l'antic ministre d'interior Iuri Satxarenko. Segons les declaracions de dos investigadors, van ser assassinats per ordre d'un alt càrrec del Govern.

“És millor que un diari siga tancat des de dalt abans que s'arruïne a si mateix amb els seus continguts.”

—Però els vostres diaris deien que Satxarenko estava a Alemanya.

—Això va ser desmentit oficialment.

—A banda d'això, tot és tan sols l'exageració d'uns polítics de l'oposició fracassats, que volen guanyar-se l'aplaudiment i els honoraris a Occident.

—Però és un fet que la investigació dels casos Gontstxar i Satxarenko no tira endavant. Ara l'OSCE ha creat un comissió especial.

—Eren figures que ja havien competit i que ja no representaven cap amenaça per a mi. Pel que fa a les seues desaparicions, estem considerant diverses versions. No deixa d'inquietar-me el fet que estigueren implicats en criminals maquinacions financeres.

—De les seues declaracions en els darrers temps, se'n pot seguir que voldria tornar a presentar-se per tercera vegada a les eleccions presidencials del 2006, cosa que prohibeix la Constitució. Preten canviar-la amb un referèndum?

—Encara he de treballar durant tres anys fins a les pròximes eleccions.

Voldria acabar-los com cal. Tampoc no descarto la possibilitat que aparega algú el 2006 més escaient que jo per a aquest càrrec. Si algunes persones agreujaren la situació del país, aleshores caldria prendre una decisió del tot diferent. Ja ho veurem. Encara és massa d'hora per pensar en una pròrroga del mandat.

—Els seus col·legues de molts anys, Milosevic i Saddam, van ser derrocats amb la participació decisiva dels Estats Units. No tem un destí semblant?

—No malbarate el meu temps pensant en això.

—I el seu col·lega georgià, Eduard Xevardnadze, ha estat tot just ara expulsat del poder.

—L'han tombat persones que abans l'abraçaven. Al nostre país no pot passar quelcom així.

Uwe Klusmann

Walter Mayr

Christian Neef

© Der Spiegel-EL TEMPS

Traducció: Àngels Giménez